

ство тѣ му съобщили, че ако „достоуважаемиятъ отецъ“ имъ открие истинската вѣра, тѣ ще приематъ и запазятъ божественото откровение, за да могатъ да спасятъ душитѣ си. „Наистина, честний отче — казалъ императорътъ — поразенъ съмъ отъ величието на твоята добродетель, благоговѣя предъ това величие и желая твоята светостъ да ме научи на онѣзи тайни отъ твоето учение, които ти преподавашъ само на нѣкои избранници, а не всенародно; защото ти проповѣдвашъ, че всички наши обреди сж нищожни и не принасятъ никаква полза“.¹ Въ такъвъ смисълъ е говорилъ севастократорътъ Исаакъ. Смутилъ се Василий отъ думитѣ на императора и на неговия братъ и се побоялъ отъ византийското имъ притворство, но тѣ го увѣрили, че ще бждатъ вече негови най-популярни ученици и едва тогава Василий решилъ да изложи предъ императора своето учение. Когато Василий излагалъ своето откровение за свободната богомилска община, за учението на Исуса Христа, споредъ както той е разбиралъ учението на Исуса и евангелиститѣ, въ стаята билъ скритъ бързописецъ, който записалъ изцѣло изложението на Василий.

Щомъ Василий свършилъ своето откровение, императоръ Алексий Комненъ свалилъ маската си на послушенъ ученикъ и веднага станалъ строгъ съдия. Предъ духовния съдъ, подъ председателството на патриарха Николая Граматикъ, въ 1118 г. било прочетено откровението на дѣдеца Василий. Тѣ накарали тоя културенъ българинъ-реформаторъ да се откаже отъ своето учение, но Василий заявилъ, че всичко това е истина, че за истинността на своята вѣра и учение е готовъ да изтърпи всички мъки, огънь и смъртъ. Съобщили му, че е осъденъ да бжде изгоренъ на огнена клада. Самъ императорътъ употребилъ всичкото си красноречие на притворенъ византиецъ, както и висшето духовенство, като увещавали Василий да се отрече отъ учението си. Но всичко напусто. Василий оставалъ непоколебимъ. Мнозина отъ ученицитѣ му се отказали отъ Василия, но и голѣма частъ предпочели да изгорятъ заедно съ своя учителъ на огнената клада, като се приготвили да понесатъ изтезанията и мъжитѣ съ пълно себеотрицание.

За последенъ пжтъ императорътъ събралъ Василий и неговитѣ ученици и заповѣдалъ да запалятъ два голѣми огъня (костера, клади) и до единия огънь да забиятъ въ земята единъ кръстъ. Самъ императорътъ се обърналъ къмъ обвиняемитѣ и казалъ: „Които искатъ да мратъ за истинската християнска вѣра, нека пристѣпятъ до огъня, до който е забитъ кръстъ,

¹ Шмидтъ, I, 13.